

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih: 13.01.2023
Sayı: 2446

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Engelliler Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim. 11.01.2023

Av. Mahmut TANAL

İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Plan ve Bütçe
Esas Komisyon	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler
Tarih: 16 Ocak 2023	Esas No: 2/4862

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LIGI
13 Ocak 2023
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
13 Ocak 2023
No : 1153122

GENEL GEREKÇE

Birleşmiş Milletler'e bağlı olan ve toplum sağlığıyla ilgili uluslararası çalışmalar yapan Dünya Sağlık Örgütü'ne göre dünya nüfusunun yüzde on beşini engelli bireyler oluşturmaktadır. Ülkemizde ise Ulusal Engelli Veri Tabanının Mart 2022 verilerine göre yaklaşık 2,5 milyon engelli birey bulunmaktadır.

Erişilebilirlik, engellilerin toplumdaki diğer bireyler gibi bağımsız ve aktif yaşayabilmelerini ve yaşamın tüm alanlarına sınırlandırılmaksızın tam ve etkin katılımını sağlamak aynı zamanda fiziki çevreye, ulaşma, eşit koşullarda sahip olmasını ifade etmektedir. Toplumun özünde bulunan engelli bireyler, birçok sosyal ve kültürel faaliyete erişim sağlayamamakta; toplumsal yaşama katılım konusunda fiziksel erişim engelleriyle karşılaşmaktadır. Fiziksel erişimin sağlanamadığı bir ortamda, engelli bireylerin başta adalete, eğitime, sağlığa olmak üzere genel olarak temel hak ve özgürlüklere erişim haklarının varlığından söz edilemez.

Engelli bireylerin erişilebilirlik düzeyinin artırılması, haklarının garanti altına alınması için bir mevzuat altyapısı oluşturulmuştur. Nitekim söz konusu alt yapının uygulanması noktasında yaşanan eksiklikler ve tedbirlerin alınmasına ilişkin yaşanan gecikmeler; engelli bireylerin erişilebilirlik hakkının kısıtlanmasına, onların toplum yaşamına tam ve etkin düzeyde katılımının sağlanamamasına yol açmaktadır. Toplumsal yaşamın her alanında engellilerin de yer alması; üretime katılması, sportif faaliyetlerinde, eğitim ve öğretim faaliyetlerinde, sosyal ve kültürel faaliyetlerde yer alabilmesi gerekmektedir.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 13 Aralık 2006 tarihli ve A/RES/61/106 tarihli kararıyla kabul edilen; Türkiye'nin de 30.03.2007 tarihinde imzaladığı Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'nin Erişilebilirlik başlıklı 9. maddesi şu şekildedir:

"Engelli kişilerin bağımsız olarak yaşayabilmeleri ve yaşamın bütün yönlerine tam olarak katılabilmeleri için Taraf Devletler, engelli kişilerin başkaları ile eşit olarak kentsel ve kırsal alanlarda kamuya açık olan veya sağlanan fiziksel ortama, ulaşma, bilgi ve iletişim teknolojileri ve sistemleri dahil olmak üzere bilgi ve iletişime ve öteki tesislere ve hizmetlere erişimini sağlamak için gerekli önlemleri alacaklardır"

Engellilerin hakları Anayasal olarak da koruma altına alınmıştır. Anayasanın 10. maddesinin 3. fıkrası, "Çocuklar, yaşlılar, özürllüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz." şeklinde hükmolunmuştur. Bu kapsamda engelli bireylerin toplumsal yaşama aktif katılımını sağlama amacıyla alınan tedbirlerin, anayasa tarafından koruma altına alınmış olduğu ve bu tedbirlerin alınması eşitlik ilkesine aykırı sayılmadığı ifade edilmektedir. Yine Anayasanın 42. maddesinin 7. fıkrasının ikinci cümlesi, engelli bireylerin eğitim hakkına erişimi konusunda, "Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır." şeklinde hükmolunarak devletin bu konudaki sorumluluğunu ortaya koymuştur. Engelli bireylerin çalışma hakkına erişimi bakımından ise Anayasanın 50. maddesinin 1. fıkrası ise

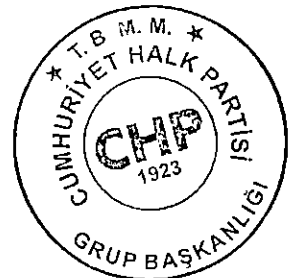
“Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar.” şeklindedir.

Uluslararası sözleşmelerde, Anayasada ve Kanunlarda öngörülen engellilere yönelik hakların yaşama geçirilmesi, idarenin aktif faaliyetleri ile söz konusu olacaktır. Bu kapsamda yerinden yönetim kuruluşları, görevli oldukları coğrafi bölge veya hizmetle ilgili oldukları alanda gereken tedbirleri ivedi olarak alırken; merkezi idare de kurum ve kuruluşları aracılığıyla gecikmeksizin hizmetlerin bütün bireylere ulaşmasını sağlayacaktır. Aksi halde bu haklar, topluma ulaştırılmadığı sürece etkisiz kalacaktır.

Engelli bireylerin ve aile fertlerinin karşılaştıkları zorluklar ayrımcılığa sebep olmakta, bu durum psikolojik olarak yeni sorunlar meydana getirmekte; engelli kişinin gerçekte sahip olduğu kapasitesinin altında performans göstermesine ve yaşam kalitelerinin de düşmesine sebebiyet vermektedir. Engelli kişiler arasında eğitim, öğretim oranı düşük seviyelerde seyretmektedir. Bu durum erişilebilirlik hakkının etkin olarak sunulmasıyla orantılı olarak iyileşecektir.

5378 sayılı Kanun ile erişilebilirlik hususunda kurumlara gerekli tedbirlerin alınması için verilen sürenin sınırlandırılması sağlanarak, fiziki erişimin sağlanması konusunda yasal sorumluluklarını yerine getirmeyenler hakkında yasal yollara başvuru hakkı kullanılabilecektir. Bu sayede engellilere yönelik tedbirlerin alınması açısından sorunların çözümünün ötelenmesi engellenecek olup; süre tanımsızın kanunda fiziksel erişimin sağlanmasına yönelik çalışmaların makul sürede başlatılacağı yönünde bir düzenleme yapılmış olması engelli haklarının ihlalinin önleyecektir.

Yukarıda açıklananlar ışığında işbu kanun teklifimiz ile engelli bireylerin erişilebilirlik haklarının ihlalinin önlenmesi, gerekli tedbirlerin alınması noktasında idarenin derhal harekete geçirilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Maddeyle yapılı çevrede erişilebilirliğinin sağlanması için projelendirme aşamasında erişilebilirliğe uygunluğun sağlanması hedeflenmiş, engellilere yönelik hak ihlallerinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

MADDE 2 – Maddeyle söz konusu değişikliğin yürürlüğe girmesinin akabinde engelli bireylerin erişilebilirlik hakkına yönelik alınacak tedbirlerin derhal alınması ve bu sürenin makul düzeyde sınırlandırılması sağlanarak Anayasal hakların ihlalinin önlenmesi hedeflenmiştir.

MADDE 3–Maddeyle erişilebilirlik standartlarının ve yükümlülüklerinin uygulanmasının izlenmesi ve denetiminin ilgili Bakanlık ve engelliler ile ilgili konfederasyonların temsilcilerinden oluşan komisyon tarafından yapılmasının sağlanarak; eksikliklerin tamamlanması noktasında ise verilen ek sürenin sınırlandırılması amaçlanmış olup bu sayede engelli bireylerin erişilebilirlik standartlarının ivedi olarak gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır.

MADDE 4- Maddeyle sürenin bitiminden itibaren öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmediği denetim komisyonlarınca tespit edilen umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile toplu taşıma araçlarının sahibi olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, kamu kurum ve kuruluşlarına uygulanacak idari yaptırımların caydırıcılık düzeyinin artırılması sağlanarak engellilerin Anayasal haklarının ihlalinin önlenmesi amaçlanmıştır.

MADDE 5 – Yürürlük maddesidir.

MADDE 6 – Yürütme maddesidir.

ENGELLİLER HAKKINDA KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 1/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun 7 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiş ve diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir:

“Söz konusu yapıların yapım aşamasında iken erişilebilirliğe uygun olarak projelendirilmesi esastır.”

MADDE 2- 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun Geçici 3 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

“Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler, şehir içinde kendilerince sunulan ya da denetimlerinde olan sürücü koltuğu hariç dokuz veya daha fazla koltuğu bulunan araçlarla sağlanan toplu taşıma hizmetlerinin engellilerin erişilebilirliğine uygun olması için gereken tedbirleri alır. Mevcut özel ve kamu toplu taşıma araçları, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde, sürücü koltuğu hariç dokuz ila on altı oturma yeri olan araçlarla verilen toplu taşıma hizmetleri, turizm taşımacılığı yapılan araçlarla sağlanan taşıma hizmetleri ve özel ve kamu şehirler arası toplu taşıma hizmetleri ile yolcu gemileri kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içerisinde engelliler için erişilebilir duruma getirilir.”

MADDE 3- 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun Geçici 3 üncü maddesinin altıncı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

“Bu Kanunun geçici 2 nci maddesi ile bu maddede belirtilen erişilebilirlik standartlarının ve yükümlülüklerinin uygulanmasının izlenmesi ve denetimi her ilde Aile ve Sosyal Hizmetler, Sanayi ve Teknoloji, İşçileri, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlıkları ile engelliler ile ilgili konfederasyonların temsilcilerinden oluşan komisyon tarafından yapılır. İhtiyaç halinde birden fazla komisyon kurulabilir. Denetim sonucunda ilgili belediye ve kamu kurum ve kuruluşları ile umuma açık hizmet veren her türlü yapıların ve açık alanların malikleri ile toplu taşıma araçlarının sahiplerine eksikleri tamamlaması için birinci fıkrada belirtilen sürenin bitiminden itibaren bir ayı geçmemek üzere ek süre verilebilir. Ek süre her halde toplamda üç ayı geçemez.”

MADDE 4- 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanunun Geçici 3 üncü maddesinin yedinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Sürenin bitiminden itibaren öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmediği denetim komisyonlarınca tespit edilen umuma açık hizmet veren her türlü yapılar ve açık alanlar ile

yerine getirmediği denetim komisyonlarınca tespit edilen gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından her bir tespit için on bin Türk Lirasından otuz bin Türk Lirasına kadar idari para cezası uygulanır. Bu şekilde bir yıl içinde uygulanacak idari para cezasının tutarı yüzbin lirayı geçemez. İkinci ve üçüncü fıkrada öngörülen yükümlülüklerini veya geçici 2 ve 3 üncü maddelerde belirtilen sürelerin bitiminden itibaren öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmedeği denetim komisyonlarınca tespit edilen büyükşehir belediyeleri, belediyeler ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından her bir tespit için yirmi bin Türk Lirasından elli beş bin Türk Lirasına kadar idari para cezası uygulanır. Bu şekilde bir yıl içinde uygulanacak idari para cezasının tutarı beş yüz bin lirayı geçemez. Bu maddeye göre verilen idari para cezaları tebliğinden itibaren bir ay içerisinde ödenir. Genel bütçeye gelir kaydedilen idari para cezası tutarları dikkate alınarak erişilebilirlik konusundaki projelerde kullanılmak üzere Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinde ödenek öngörülür.

MADDE 5 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 6 – Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

